

Examenverslag tehatex vwo 2019

Hugo Gitsels, toetsdeskundige Cito

Rob Scholte, *Self portrait*, 1988

Een schilderij met daarop afgebeeld het copyrightteken betitelen als zelfportret. Wat zegt dat over de kijk van kunstenaar Rob Scholte op de verhouding tussen kopie en origineel? En in welke zin is de keuze voor zo'n onderwerp tekenend voor de kunstwereld in de jaren tachtig? Dergelijke vragen zijn illustratief voor het examen tehatex vwo 2019. Het examen was voor het derde jaar gewijd aan het thema 'Voorbeeldig'. Dit thema is gericht op de omgang van kunstenaars, architecten en vormgevers met voorbeelden.

Examen op niveau

Op donderdag 16 mei 2019 bogen zo'n 2.300 examenkandidaten zich over het centraal examen tehatex vwo. Net als in 2018 bleek het examen in 2019 goed op niveau, het examen had een gemiddelde p'waarde van .61.¹ Deze bevinding kwam ook naar voren uit de quickscan; een korte enquête die docenten invullen bij het aanleveren van scores in Wolf. De N-term werd door het College voor Toetsen

Examens (CvTE) vastgesteld op 0,9. Het examen had een betrouwbaarheid, coëfficiënt alpha, van 0,66.²

Via de Examenlijn van het CvTE kwamen geen meldingen binnen over het examen. Ook tijdens de examenbespreking, georganiseerd door de vakvereniging VONKC, bleek dat het examen over het algemeen goed in elkaar zat. De vragen boden voldoende sturing aan de kandidaten en het correctievoorschrift bood de correctoren voldoende houvast.

Meer dan de helft van het examen ging over kunstwerken of teksten die opgenomen waren als voorbeeld in de syllabus. Uit de toets- en itemanalyse bleek dat vragen over 'bekende' kunstenaars (kunstenaars die genoemd worden in de syllabus) beter werden gemaakt dan vragen over 'onbekende' kunstenaars, met gemiddelde p'waarden van respectievelijk .62 en .58.

Het examen bestond uit drie opgavenblokken, waarvan het laatste blok met een gemiddelde p'waarde van .57 het moeilijkste was. Er waren in het gehele examen twee vragen met een p'waarde hoger dan .85 en dat betekent dat er, behalve deze twee, nauwelijks echt makkelijke vragen in het examen zaten. Het examen bevatte twee vragen die (erg) moeilijk waren, deze hadden een p'waarde lager dan .40.

Voorbeeld van drie werken die Rob Scholte presenteerde in de solotentoonstelling Embroidery Show, 2016

Tapijten en borduursels

In het eerste opgavenblok van het examen stond werk van textiel centraal: gobelins uit de zeventiende eeuw, werk van Louise Bourgeois en borduurwerk van Rob Scholte. Het vragenblok als geheel had een gemiddelde p'waarde van .64 en was makkelijker dan de twee blokken die volgden. De eerste vraag uit het examen was door de examenmakers bedacht als 'makkelijke instapvraag' en bleek dat (in extreme mate) ook te zijn. De vraag had een p'waarde .96 en dat betekent dat vrijwel alle kandidaten hier de volledige score van drie punten behaalden.

Vraag 8 uit dit blok bleek de moeilijkste vraag van het examen.

De Nederlandse beeldend kunstenaar Rob Scholte werd bekend in de jaren tachtig. Op afbeelding 4 zie het schilderij *Self portrait* (Zelfportret) dat Scholte in 1988 maakte. Hij schilderde het copyrightteken, en signeerde het schilderij rechtsonder met zijn naam en met een zelfportret op postzegelformaat (zie het detail op afbeelding 4a).

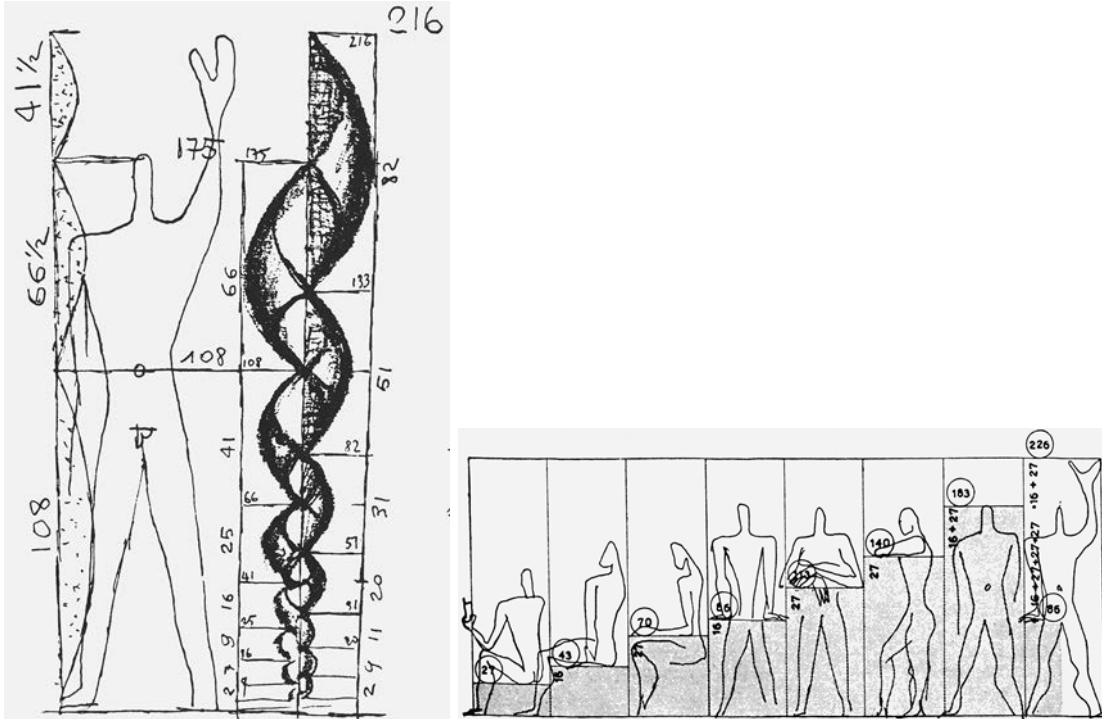
Scholtes werk wordt vaak typerend genoemd voor postmoderne kunst uit de jaren tachtig.

3p 8 Geef drie argumenten waarom *Self portrait* van Scholte postmodern is.

Slechts 4% van de kandidaten haalde hier drie scorepunten, 23% haalde twee scorepunten en 42% haalde één scorepunt. Het postmodernisme behoort tot de basisstof, maar blijkt (al jaren) lastige materie voor kandidaten.

anders dan gebruikelijk, deze was wat opener. Kandidaten werd gevraagd een korte bespreking (in 100 woorden) te geven van het werk van Bourgeois, waarbij ze uit moesten gaan van een uitspraak van Bourgeois. Docenten gaven tijdens de examenbespreking aan deze vraagstelling positief te waarderen. In toetstechnisch opzicht functioneerde deze vraag prima. Zowel de spreiding als de moeilijkheidsgraad van deze vraag was gemiddeld.

Le Corbusier, *Modulor*, 1948

Menselijke maat

Het tweede opgavenblok uit het examen ging over architectuur. Het thema *Voorbeeldig* kwam in deze serie vragen onder meer aan bod door de aandacht te vestigen op het ideaal dat architecten nastreefden: Waar was het ideaalbeeld op gebaseerd? Dit verschilde in de hier opgevoerde voorbeelden van klassieke theorieën (Donato Bramante) tot machine-esthetiek (Le Corbusier) en (wederom) historische, klassieke voorbeelden (Leon Krier). Een rode draad vormde de wijze waarop deze architecten de menselijke maat hanteerden in hun ontwerpen. Het blok bevatte geen opvallend moeilijke of opvallend makkelijke vragen. Vraag 16 vormt een voorbeeld van een vraag die in toetstechnische zin goed functioneerde. Deze vraag maakt onderscheid tussen zwakke en sterke kandidaten. Kandidaten die goed scoren op de gehele toets, scoren ook goed op deze vraag (en vice versa).

De mens moest bevrijd worden van de tekortkomingen van de negentiende-eeuwse stad, vond Le Corbusier.

- 3p 16 Geef aan op welke wijze de nieuwe architectuur volgens Le Corbusier het leven van de mens moest verbeteren. Geef vervolgens twee concrete voorbeelden uit *La Ville Radieuse* waarbij je telkens toelicht op welke manier het leven van de mens wordt verbeterd.

Van alle kandidaten haalde 18% hier drie scorepunten, 37% haalde twee scorepunten, 33% haalde één scorepunt en 12% haalde geen scorepunt.

Cabanel, *Venus*, 1863

Manet, *Olympia*, 1865

Rivers, *I like Olympia in blackface*, 1970

Kritiek op Venus

De laatste serie vragen van het examen ging over variaties in de weergave van Venus. Sinds de oudheid is de weergave van Venus een geliefd onderwerp. Kunstenaars reageren in hun weergave van dit onderwerp vaak op eerdere kunstwerken. Ze imiteren en variëren op voorbeelden, of proberen deze te overtreffen.

Het laatste blok van het examen was gemiddeld genomen het moeilijkste van het examen. De vragen die bijdroegen aan de moeilijkheid waren vooral vraag 21, 25 en 27. Deze hadden p'waardes rond de .40. Interessant om te zien is dat deze vragen een bijdrage leveren aan het vermogen van de toets om een (wat preciezer) onderscheid te maken tussen de vaardige en de zeer vaardige kandidaten. Deze vragen waren behalve wat moeilijker, namelijk ook discriminerend. Opvallend is overigens dat deze vragen verschillende onderdelen van het vak meten. Vraag 21 is gericht op beschouwing (formele analyse), vraag 25 is gericht op toepassing van kunsthistorische kennis en vraag 27 op (beschrijven, onderzoeken en) interpreteren.

De 'Salon de peinture et de sculpture' (Tentoonstelling van schilder- en beeldhouwkunst) in Parijs was een door de Franse staat georganiseerde tentoonstelling. Op afbeelding 14 zie je *Geboorte van Venus* van Alexandre Cabanel uit 1863.

Dit schilderij voldeed volgens de jury aan de toelatingseisen van de Salon. Zo heeft het schilderij een zeer glad oppervlak.

- 2p 21 Noem nog twee aspecten van de **vormgeving** die voldeden aan de eisen van de jury.

De schrijver en criticus Émile Zola, die bevriend was met Manet, schreef (ook) een commentaar op *Le Déjeuner sur l'Herbe* en bekritiseerde de jury van de officiële Salon, omdat die geen enkele representant van het realisme toeliet.

- 2p 25 Geef twee argumenten waarom *Le Déjeuner sur l'Herbe* in de ogen van Manet en Zola wél op de officiële Salon getoond had moeten worden.

Rivers stelt in dit werk racisme en het denken in stereotypen aan de orde.

- 3p 27 Geef drie voorbeelden van manieren waarop Rivers racisme of het denken in stereotypen aan de orde stelt.

Het examen in 2020

Voorbeeldig is ook het thema van 2020 voor tehatex vwo. Voor de voorbereiding op het examen in mei 2020 is het voor docenten en leerlingen belangrijk om te weten dat in de vakspecifieke informatie bij de Septembermededeling van het CvTE extra informatie te vinden is over de accenten binnen het thema voor het examen van 2020. Deze accenten dragen bij aan een gerichte voorbereiding op het examen. De syllabus is te vinden op de site www.examenblad.nl.

¹p'-waarde: De gemiddelde p'-waarde of het 'gemiddeld percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of opgave. Maximum: 1.00, minimum: .00. De p'-waarde wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p'-waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag, een p'-waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.

² betrouwbaarheid: Een belangrijke kwaliteit van de toets als geheel is de betrouwbaarheid. De betrouwbaarheid is de mate waarin de scores consistent, nauwkeurig en reproduceerbaar zijn. Binnen de toets- en itemanalyse wordt de betrouwbaarheid geschat door te onderzoeken in hoeverre de verschillende items in de toets allemaal hetzelfde meten. Dat wordt ook wel de interne consistentie genoemd. De betrouwbaarheid wordt geschat door de berekening van een betrouwbaarheidscoëfficiënt. Dat is altijd een getal dat ligt tussen 0 en 1. Hoe hoger dat getal, hoe betrouwbaarder de toets.